

“”

Қасым-Жомарт ТОҚАЕВ,
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТІ:

Жаңа Конституцияның өз күшіне енуін тәл тарихымыздағы аса маңызды бетбұрыс деп бағалауға болады. Соның нәтижесінде өсіп-өркендеуімізге жол ашатын мықты заңды негіз қалыптасты. Қазіргі заманның сын-қатерлеріне төтеп бере алатын мүлде жаңа саяси-құқықтық жүйенің іргетасы қаланды. Бұл жүйе мемлекет құрылымын толық жаңғыртып, билік институттарының тиімділігін арттырады, сондай-ақ, азаматтарымыздың ел басқару ісіне атсалысуына нақты мүмкіндік береді.

АСТАНА –
БАҚ ҚАЛА

5-БЕТ | ТАЗА ҚАЗАҚСТАН

САХНАДА –
«ҚОШ БОЛ, ГҮЛСАРЫ!»

8-БЕТ | МӘДЕНИЕТ

№103
(5001)

Сейсенбі
1 қыркүйек
2026 жыл

ASTANA

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ГАЗЕТ

А Қ Ш А М Ы

1990 ЖЫЛҒЫ 13 ҚАЗАННАН БАСТАП ШЫҒАДЫ

ЕРЛАН ҚАРИН – ВИЦЕ- ПРЕЗИДЕНТ

Ерлан Қарин Қазақстан Республикасының Вице-Президенті болып тағайындалды, ол бұрынғы атқарған лауазымынан босатылды. Бұл туралы Ақорданың баспасөз қызметі хабарлады.

«Мемлекет басшысының Жарлығымен Ерлан Тынымбайұлы Қарин Қазақстан Республикасының Вице-Президенті болып тағайындалды, ол бұрынғы атқарған лауазымынан босатылды» делінген хабарламада. Ерлан Қарин осыған дейін ҚР Президенті Әкімшілігі басшысының бірінші орынбасары қызметінде болды.

ОЛЖАС БЕКТЕНОВ – ПРЕМЬЕР- МИНИСТР

Олжас Бектенов Премьер-министр лауазымына қайта тағайындалды. Президент Қасым-Жомарт Тоқаев тиісті Жарлыққа қол қойды деп хабарлайды Ақорданың баспасөз қызметі.

«Мемлекет басшысының Жарлығымен Олжас Абайұлы Бектенов Қазақстан Республикасының Премьер-министрі лауазымына тағайындалды» делінген хабарламада. Кеше Құрылтайдың жалпы отырысында депутаттар Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Олжас Бектеновті Премьер-министр лауазымына тағайындауына келісім берді.

ЖАҢА ОҚУ ЖЫЛЫ: ЖАҢАЛЫҒЫ НЕ?

Бүгін басталған жаңа оқу жылында Астана қаласының мектептерінде 337 мыңнан астам оқушы білім алады. Биыл елорда мектептерінің 1-сыныптарына 34 мыңға жуық бала қабылданып отыр.

Ал білім беру мазмұнына енген өзгерістерге сәйкес, 5-7-сыныптарға «Конституция негіздері», 8-11-сыныптарға «Заң мен тәртіп», 5-11-сыныптарға «Жеке қауіпсіздік» міндетті оқу курстары енгізіледі. Бұған дейін таңдау пәні ретінде оқытылған «Құқық негіздері» барлық оқушы үшін міндетті пәнге айналып, оның мазмұны Жаңа Конституция қағидатына

сәйкестенеді. Сонымен бірге жасанды интеллект білім беру мазмұнына кезең-кезеңімен кіріктіріліп жатыр. Осыған байланысты «Цифрлық сауаттылық» және «Информатика» пәндерінің атауы мен мазмұны жаңарды. Сондай-ақ білім саласындағы өзгерістерге орай, 1 қыркүйектен бастап «Алғашқы әскери дайындық» пәні жаңарған бағдарламамен өтеді.

ОТБАСЫ – БАҚЫТ МЕКЕНІ

Биыл бас қалада «Отбасы – бақыт мекені» жобасы жүзеге аса бастады. Жас отбасылардың қоғамдағы белсенділігін арттыруға бағытталған жобада бес бағыт бойынша іс-шаралар жүргізіледі. Бүгінгі таңда қыркүйек айының екінші жексенбісінде аталып өтетін Отбасы күніне арналған жас отбасылар арасында quiz зияткерлік байқауы өтіп жатыр. 120 жас отбасы бақ сынап жатқан байқаудың нәтижесінде «Үздік жас отбасы-2026» жеңімпазы анықталады.

3

КӨШПЕНДІЛЕР ОЙЫНДАРЫНА АТТАНДЫ

Қырғыз Республикасында VI Дүниежүзілік көшпенділер ойындары басталды. 31 тамыз бен 6 қыркүйек аралығында өтетін дүбірлі додаға Қазақстан ұлттық құрамасы толық құрамда қатысып, 43 спорт түрі мен дисциплина бойынша бақ сынайды.

Құрама сапында 152 спортшы мен 49 жаттықтырушы бар. Қазақстан құрамасының сапында Астана қаласының атынан 13 спортшы 7 спорт түрі мен дисциплина бойынша ел намысын қорғайды. Елорда спортшылары дәстүрлі садақ ату, жорго салыш, мангала, таяқ тартыш, жілік сындыру, гореш және тайган жарышы бойынша сынға түседі. Атап айтқанда, дәстүрлі садақ атудан Қасымхан Қанат пен Айкөркем Батихан өнер көрсетеді. Жорго салыштан Әлия

Тоқтасынова, Наиля Советхан және Анатолий Шабаетов жарыс жолына шығады. Вероника Румянцева – қосалқы спортшы. Мангала (тоғызқұмалақ) бойынша Гүлнәр Базаралиева, Құндыз Есіркеп және Биғали Зікриев ел намысын қорғаса, таяқ тартыштан (мас-рестлинг) Арман Әмірбаев бақ сынайды. Ал жілік сындырудан Әмірбек Жұмәділ, горештен Мадияр Абрахманов қатысады. Тайган жарысында Алмас Оралбек «Сағым» атты тазысымен сынға түседі.

АҚОРДА

ПАРТИЯ ЖЕТЕКШІЛЕРІМЕН КЕЗДЕСТІ

Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан Республикасы Құрылтайындағы саяси партиялар фракцияларының жетекшілерімен кездесу өткізді.

Кездесуде Президент жаңа Конституцияның 46-бабына сәйкес Премьер-министр лауазымына ұсынылған Олжас Бектеновтің кандидатурасы жөнінде фракция жетекшілерімен кеңесуге тиіс екенін

айтты. Талқылауға «Әділет» партиясы фракциясының жетекшісі Ербол Адаев, «Ауыл» партиясы фракциясының жетекшісі Қайрат Айтуғанов, «Respublica» партиясы фракциясының жетекшісі

Айдарбек Қожаназаров, «Ақ жол» партиясы фракциясының жетекшісі Дания Еспаева, Жалпыұлттық социал-демократиялық партия фракциясының жетекшісі Асхат Рақымжанов қатысты.

ВИЦЕ-ПРЕЗИДЕНТТІ ҚАБЫЛДАДЫ

Мемлекет басшысы Вице-Президент Ерлан Қаринді қабылдады. Қасым-Жомарт Тоқаев Вице-Президент лауазымы Қазақстан Республикасының Конституциясымен бекітілгенін және мемлекеттік басқару жүйесінде ерекше мәнге ие екенін атап өтті.

Мемлекет басшысы Вице-Президент Ерлан Қариннің алдына бірқатар нақты міндет қойды. Атап айтқанда, Вице-

Президентке Құрылтаймен, Үкіметпен және басқа да мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл барысында Мемлекет

басшысының атынан өкілдік етіп, мемлекеттік саясаттың негізгі мәселелері бойынша ұстанымын жеткізу тапсырылды.

ПРЕМЬЕР-МИНИСТРГЕ ТАПСЫРМА БЕРДІ

Мемлекет басшысы Премьер-министр Олжас Бектеновті қабылдады. Кездесу барысында Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Үкіметтің алдағы кезеңге арналған басты міндеттерін айқындап, елдің әлеуметтік-экономикалық дамуына қатысты бірқатар тапсырма берді.

Мемлекет басшысы экономикалық өсімнің тұрақты қарқынын қамтамасыз ету, мемлекеттік басқару тиімділігін арттыру және азаматтар-

дың әл-ауқатын дәйекті түрде жақсарту қажет екеніне назар аударды.

Президент барлық мемлекеттік органды ортақ іске

жұмылдырып, орындаушылық тәртіпті күшейтуді және Үкімет қызметінде нақты нәтижелерге қол жеткізуге баса мән беруді тапсырды.

ЗАҢ МЕН ТӘРТІП – БАСТЫ НАЗАРДА

Мемлекет басшысы Қазақстан Республикасы Қауіпсіздік Кеңесі Төрағасының орынбасары Аида Балаеваны қабылдады.

Кездесуде Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан Республикасы Қауіпсіздік Кеңесі Аппаратының құрылуына байланысты

бірқатар басым міндеттерді айқындады.

Президентке тікелей бағынатын және есеп беретін

жаңа мемлекеттік орган ұлттық қауіпсіздікті, заң мен тәртіпті қамтамасыз етумен айналысады.

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ БІШКЕККЕ БАРДЫ

Қасым-Жомарт Тоқаев Қырғызстан Президенті Садыр Жапаровтың шақыруымен Шанхай ынтымақтастық ұйымына мүше мемлекеттер басшылары кеңесінің 26-отырысына және «ШЫҰ+» форматындағы кездесуге қатысу үшін Бішкек қаласына жұмыс сапарымен барды.

Мемлекет басшысы VI Дүниежүзілік көшпенділер ойындарының ресми ашылу салтанатына қатысады.

Қазақстан Президентін «Манас» әуежайынан Қырғызстан Министрлер кабинетінің төрағасы – Прези-

дент Әкімшілігінің басшысы Адылбек Қасымалиев қарсы алды.

ТӘУЕЛСІЗДІК КҮНІМЕН ҚҰТТЫҚТАДЫ

Мемлекет басшысы Қырғызстан Тәуелсіздігіне 35 жыл толуына орай Президент Садыр Жапаровқа құттықтау жеделхатын жолдады.

– Бұл айтулы мереке қырғыз халқының еркіндікке, дербестік пен тәуелсіздікке ұмтылысын айшықтайды. Осы жылдар ішінде Қырғызстан ел болып еңсе тіктеуден бастап, орнықты дамуға дейінгі жолды абыроймен еңсерді. Мемлекеттіліктің іргесін бекітіп, бай рухани мұрасын сақтап қалды. Халықаралық аренада

беделді елге айналды. Бұған Қырғыз Республикасының 2027-2028 жылдары БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің тұрақты емес мүшесі болып сайлануы жарқын мысал бола алады, – деп жазылған құттықтауда.

Жеделхатта елдерімізді ғасырлардан тамыр тартатын достық пен тату көршілікке негізделген бауырластық қа-

рым-қатынас байланыстыратыны атап өтілген. Президент стратегиялық серіктестік пен одақтастық қос халықтың игілігі жолында қарқынды түрде нығая беретініне сенім білдірді.

Қасым-Жомарт Тоқаев Садыр Жапаровтың жауапты мемлекеттік қызметіне табыс, ал бауырлас қырғыз халқына құт-береке тіледі.

ҮКІМЕТ

ЖАҢА ИНВЕСТИЦИЯ ЖОБАЛАРЫ ОРТАЛЫҒЫ

Астана экономикасын әртараптандыру және жаңа өндірістерді дамыту бағытында инвестиция жобаларын жүйелі түрде жүзеге асырып келеді. Бүгінде елорда тек әкімшілік орталық емес, өндіріс, логистика және цифрлық технологиялар тоғысқан ірі инвестиция алаңына айналып отыр.

2026 жылдың қаңтар-сәуір айларында Астананың негізгі капиталына 588 млрд теңге инвестиция тартылды. Бұл өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 9,1 пайызға жоғары. Оның ішінде 454,5 млрд теңгесі – жеке инвестиция. Осы көрсеткіш бойынша елорда республикада көш бастап тұр.

Инвестиция белсенділігінің негізгі бағытының бірі – өңдеу өнеркәсібі. 2026 жылы Астананың индустрия паркінде жалпы құны 139,8 млрд теңге болатын 28 жаңа жобаны іске қосу жоспарланған. Бұл жобалар шамамен 600 тұрақты жұмыс орнын ашуға мүмкіндік береді.

Қаланың инвестиция портфелінде өндіріс жобаларымен қатар, логистика, цифрлық технология және инфрақұрылым бағытындағы бастамалар да бар. Мәселен, Астанада жалпы инвестиция көлемі 380 млрд теңгеден асатын бірқатар жоба қаралып, оларды 2026-2031 жылдары жүзеге асыру жоспарлануда. Нәтижесінде 1200-ден астам жаңа жұмыс орны ашылмақ. Олардың қатарында деректерді өңдеу орталықтары, сервер жабдықтарын

шығаратын зауыт және басқа да жобалар бар.

Елорда үшін логистика инфрақұрылымын дамыту да маңызды бағыт болып отыр. Соның бірі – «Wildberries Kazakhstan» компаниясының жалпы аумағы 160 мың шаршы метр болатын логистика хабы. Жобаға 47,7 млрд теңге инвестиция салынуы және 6 мың жұмыс орны ашылуы көзделген. Нысанды 2027 жылдың бірінші тоқсанында пайдалануға беру жоспарланған.

Инвестиция жобалары қаланың технология әлеуетін арттыруға да ықпал етуде. Астана «ақылды қала» тұжырымдамасында цифрлық хаб ретіндегі орнын нығайтып келеді. Қалада алғашқы мамандандырылған деректерді өңдеу орталығы іске қосылып, ол қалалық ахуалдық орталықтың, интеллектуалды бейнеталдау жүйелерінің және жасанды интеллект платформаларының жұмысын қамтамасыз етуге мүмкіндік беріп отыр. Сонымен қатар елордада экология бағытындағы ірі жоба – «Астана энергиясы» экопаркі іске асуда. Жобаның инвестиция көлемі 94,4 млрд теңге болып,

125 тұрақты және 250 уақытша жұмыс орнын құру көзделген. Кәсіпорынның бірінші кезеңінде тәулігіне шамамен 1,5 мың тонна қалдық өңдеп, 50 МВт электр энергиясын өндіру жоспарланған.

Астананың инвестиция тартымдылығы елдің жалпы инвестиция саясатының жаңа бағытымен де сабақтас. Қазақстанда капиталды шикізат секторына ғана емес, өңдеу өнеркәсібіне, жоғары технологиялы өндірістерге, терен өңдеуге және қосылған құны жоғары өнім шығаруға бағыттау көзделіп отыр. Бұл бағыт бойынша Kazakh Invest портфелінде жалпы құны 78,6 млрд доллар болатын 215 жоба бар. Осылайша, инвестицияның Астана экономикасына келуі жаңа кәсіпорындардың ашылуымен ғана шектелмейді. Ол өндіріс қуатын арттыруға, заманауи технологияларды енгізуге, логистиканы дамытуға және жаңа жұмыс орындарын құруға жол ашып отыр. Елордадағы инвестиция белсенділігі Қазақстанның жаңа экономика моделінде Астананың рөлін одан әрі күшейте түспек.

ЖЫЛЫТУ МАУСЫМЫНА ЖАППАЙ ДАЙЫНДЫҚ

Астана қаласының әкімі Жеңіс Қасымбек елордада жылу беру маусымына дайындық жүріп жатқанын мәлімдеді.

– Күз-қыс кезеңін тұрақты әрі қауіпсіз өткізу – қаланың қалыпты тіршілігін қамтамасыз етудегі негізгі мәселелердің бірі. Сондықтан елорданы жылыту маусымына дайындау жұмысын көктемнен бастап қолға аламыз. Бұл ретте жылу энергетикасы кешенін жөндеп, жаңғыртумен қатар, инженерлік инфрақұрылымның ірі нысандарын салу жұмысын да жүргізіп жатырмыз, – деп жазды қала әкімі.

Әкімнің айтуынша, биыл 1-ЖЭО-да 10 қазандық пен 3 турбинаны, ал 2-ЖЭО-да 14 қазандық пен 6 турбогенераторды жөндеу жоспарланған. Сонымен қатар жылу желілерінің 7,5 шақырымы күрделі жөндеуден өтіп, реконструкцияланбақ. 67,4 км әуе және кабель желісін, 68 тарату және трансформаторлық қосалқы пунктін, электр желісі инфрақұрылымының өзге де нысандарын жөндеу көзделіп отыр.

– Қаланың қарқынды дамуын ескере отырып, қажетті жағдай жасауға бағытталған бірқатар ірі нысанды жүзеге асырып жатырмыз. Мәселен, «Тельман» газ жылу станциясының құрылысы жүріп жатыр. Нысанның жылу өндіру қуаты сағатына 620 Гкал болады, оны биыл іске қосу жоспарланған. Сондай-ақ 2-ЖЭО-ның су жылытатын қазандығын кеңейту және реконструкциялау жұмысын жүргізіп, №7 және №8 су жылытатын қазандықтарды орнатамыз. Бұл жұмыс жылу қуатын сағатына 360 Гкал-ға арттыруға мүмкіндік береді. Жаңа жабдықтарды келесі жылы іске қосу жоспарланып отыр. Бекітілген бас жоспарға сәйкес, «Оңтүстік-шығыс» және «Оңтүстік-батыс» газ жылу станцияларын кеңейту бойынша жобалау жұмысын жүргізіп жатырмыз. Екі нысанның жалпы жылу өндіру қуаты сағатына 940 Гкал болады. Бұл жобалардың барлығы инженерлік инфрақұрылымның жылу өндіру қуатын арттырып, қажетті резерв қалыптастыруға ғана емес, қаланың тіршілігін қамтамасыз ету жүйесінің сенімділігін арттыруға да мүмкіндік береді, – деді Астана қаласының әкімі.

КЛИМАТ САЯСАТЫН ТАЛҚЫЛАДЫ

Астанада климаттың өзгеруі мәселелеріне арналған LCOY Kazakhstan 2026 ұлттық жастар конференциясы өтті. Іс-шара барысында жастардың климат саясаты мен экология бастамаларын қалыптастырудағы рөлі талқыланды.

Конференцияда халықаралық климат саясаты, БҰҰ-ның Климаттың өзгеруі туралы конвенциясы тараптарының 31-конференциясына (COP31) дайындық, Қазақстанның Ұлттық деңгейде айқындалған үлесі (ҰДАҰ) 3.0 құжатын іске асы-

ру мәселелері қаралды. Сонымен қатар жастардың климат бастамаларын қолдау, экология және климат жобаларын дамыту, климаттың өзгеруіне бейімделу және оның салдарын азайту бағыты бойынша пікір алмасу өтті. Іс-шараға шамамен 80

жас қатысып, сарапшылармен бірге күн тәртібіне қатысты өзекті мәселелерді талқылады. Конференция қорытындысы бойынша Қазақстан жастарының басымдығы мен ұсынысын қамтитын Климаттық іс-қимыл жөніндегі ұлттық жастар декларациясын әзірлеу көзделген.

Ұйымдастырушылардың пікірінше, LCOY Kazakhstan жастарға ұлттық және халықаралық климаттық үдерістерге қатысып, нақты ұсыныстар әзірлеуге мүмкіндік беретін маңызды алаңға айналды.

21 МЛН ТЕҢГЕНІҢ ӨНІМІН САТТЫ

Бас қаладағы Qazaq Creative Hub алаңында республикалық Creative Аймақ жобасы аясында Түркістан облысының креативті индустриялар жәрмеңкесі өтті.

Онда өңірден келген 50 креатор өз өнімдері мен шығармашылық жобаларын таныстырды. Көпшілікке қадесыйлар, зергерлік бұйымдар, ұлттық кілемдер, заманауи дизайнерлік киімдер, ат әбзелдері, домбыра, сондай-ақ киізден, ағаштан және қыштан жасалған бұйымдар, сәндік паннолар, жібек орамалдар, тақиялар, көрпешелер мен сөмкелер сатылды. Екі күн ішінде жәрмеңкеге 5200-ге жуық адам барды. Креаторлар жалпы 21 млн теңгенің өнімін сатты. Іскерлік және мәдени бағдарлама аясында шеберлік сабақтары өтті. Жасанды интеллект пен цифр-

лық технологияларға негізделген инновациялық жобалар мен стартаптар таныстырылды. Келушілер үшін сән көрсетілімі мен концерт бағдарламасы ұйымдастырылды. Жалпы бұл жәрмеңке өңір креаторларына өз туындыларын елорда жұртшылығына танытып қана қоймай, жаңа серіктестер табуға, іскерлік байланыс орнатуға және өз брендтерін кеңінен насихаттауға мүмкіндік берді. Айта кетейік, Creative Аймақ жобасы әлі де жалғасады. Келесі кезекте Жамбыл облысының креаторлары өз өнімдері мен жобаларын таныстырады.

ОТБАСЫ – БАҚЫТ МЕКЕНІ

Елордада Отбасы күні қарсаңында 120 жас отбасы «Үздік жас отбасы-2026» қалалық байқауында бақ сынады.

Отбасы күні елімізде қыркүйек айының екінші жексенбісінде аталып өтеді. Зияткерлік сайысқа 35 жасқа дейінгі 240 адам қатысты.

Алғашқы кезең quiz форматында ұйымдастырылып, ерлі-зайыптылар өз білімін ортаға салды. Қатысушылар отбасы құндылықтары, Қазақстан тарихы, ұлттық салт-дәстүр мен мәдениет, қоғам және жаңа Конституция тақырыптары бойынша сұрақтарға жауап берді.

Ұйымдастырушылардың айтуынша, байқау жас отбасылардың бір-бірін жаңа қырынан таныуына, бірге уақыт өткізуіне, отбасындағы байланысты нығайтуына және қоғамдағы белсенділігін арттыруына мүмкіндік сыйлады.

– Байқауды өткізудегі мақсатымыз – елорданың жас отбасылары арасынан интеллектуалды және өнерлі отбасыларды қолдау. Өз білімімен ерекшеленген 15 отбасы келесі кезеңге өтіп, 10 қыркүйек күні өз өнерін ортаға салады.

Екі кезеңнің қорытындысы бойынша елордалық «Үздік жас отбасы-2026» анықталады, – деді «Отбасы – бақыт мекені» жобасының жетекшісі, Астана қаласы Жастар саясаты мәселелері басқармасы ақпарат-талдау бөлімінің бас маманы Балжан Қолғанат.

Байқауға қатысушылар да жобаның отбасы мүшелерінің бірге уақыт өткізіп, бір-бірін жақынырақ тануына мүмкіндік бергенін атап өтті. Солардың бірі – жобаға қатысушы Ақбота Сайынқызы.

– Аталмыш байқау отбасылардың нығаяуына бірден-бір себеп деп ойлаймын. Бірге өткізген уақыт отбасы мүшелерінің жақындасуына, ортақ ой қалыптастыруына және бірге дамуына жақсы әсер етеді. Жұбайым екеуміз екі түрлі мамандық иесіміз. Осы байқау барысында бір-біріміздің зияткерлік қабілетімізді де жаңа қырынан байқадық, – деді жобаға қатысушы Ақбота Сайынқызы.

БІЛІМДІГЕ ДҮНИЕ ЖАРЫҚ

Елімізде 1 қыркүйек Білім күні болып бекітілген. Әр жыл сайын бұл күнге қызу дайындық жүретіні белгілі. Жазғы демалыс бітіп, оқу процесі қайта басталады. Бұған ата-ана, оқушы, ұстаздар қауымы жалпы білім беру бағытындағы барлық сала қызметкерлері атсалысады.

ҚАНДАЙ ӨЗГЕРІС БАР?

Оқу-ағарту министрлігі мәліметіне сәйкес, елде 1 қыркүйекте 8 мыңнан астам мектепте сабақ басталады. Биыл 380 000-нан астам бала бірінші сыныпқа барады. Қала мектептерінде шамамен 191 000 бала, ал ауыл мектептерінде шамамен 128 000 бала оқиды. Көптен бері жауыр болған, ұстаздарды аттестациялау процесі де өзгермек. Бұдан былай жаңа ереже іске қосылады. Енді барлығы бірдей әбігерге түсіп, біліктілігін дәлелдеймін деп әуре-сарсаңға түсіп, тест тапсырып әлек болып қажет емес көрінеді. Енді тест емес, мұғалімнің дағдысы оның дәрежесін анықтамақ. Осылайша, педагогтар үшін міндетті пәндік тестілеу алынып тасталады. Бұл талап тек педагогикалық қызметке жаңадан келген мамандарға, жұмысын қайта бастаған мұғалімдерге, сондай-ақ білім беру ұйымдарының басшылары мен әдіскерлеріне қатысты сақталады екен. Бұл – «Ұстаз» платформасы арқылы іске асырылады. Мұндай қадам құжаттық кедергіні артқа тастап, цифрлық мүмкіндіктердің тынысын ашуға бағытталады. Қолданыстағы тәртіпке сәйкес, белгіленген талаптарды орындаған педагогтарға тиісті біліктілік санаты бойынша қосымша ақы жаңа оқу жылының басынан бастап

төленеді. Ал алғашқы тестілеуде шекті деңгейге жете алмаған педагогтарға қайта тапсыру мүмкіндігі беріледі.

Бұл өзгерістердің бәрі ұстаздардың біліктілігін шыңдауға көмектесетін жаңа жүйе деп сендіріп отыр жауапты министрлік. Ал мұның қалай боларын уақыттың өзі көрсетер.

ДАЙЫНДЫҚ ОЙДАҒЫДАЙ

Бас қала – қашанда басқаларға үлгі-өнеге. Бұл – анық аксиома! Жаңа оқу жылы басталды. Демалыста жүрген, ауыл-аймаққа кеткен балалар оралып, оқу процесіне кірісті.

Алда жаңарған білім кезеңі тұр. Астана қаласы Білім басқармасының бізге берген деректеріне зер салсақ, 2026-2027 оқу жылына барлық білім беру ұйымдары жоспарлы түрде дайын.

Биыл Астана мектептеріне бірінші сыныпқа шамамен 34 мың төңірегінде бүлдіршін барады. Жалпы осы оқу жылында қала мектептерінде 337 мыңнан астам оқушы білім алады деген меже бар.

Кейінгі үш жылда елордада 100 мыңнан астам орынға арналған 44 жаңа мектеп ашылыпты. Соның 23-і Келешек мектептері. Биыл тағы 10 мектеп пайдалануға беріледі. Бұл оқушы

орындарының тапшылығын азайтып, балалардың заманауи әрі жайлы мектептерде білім алуына жағдай жасайды. Жаңа оқу жылы қарсаңында 38 білім беру ұйымында жөндеу жұмыстары жүргізу дтігелді.

Мектептер мен балабақшалардың жылыту маусымына дайындығы бақылауда. Барлық

білім беру ұйымдарының жаңа оқу жылына дайындығы кешенді түрде тексерілді. Интернеттің сапасы, қауіпсіздік жүйелері, оқу кабинеттерінің жабдықталуы, санитарлық жағдай, тамақтандыруды ұйымдастыру және педагогтармен қамтамасыз ету мәселелері толық бақылауда. Материалдық-техникалық база да жыл сайын жаңартылып келеді. Мектептер қажетті пәндік кабинеттермен қамтамасыз етілген, ал биыл қосымша жаңа кабинеттер сатып алу жоспарланған. Оқушыларды оқулықтармен қамтамасыз етуге қажетті қаржы толық бөлінді.

Мемлекеттік мектептердің барлығы бейнебақылау жүйелерімен жабдықталған. Камералар мен дабыл түймелері Бірыңғай ахуал орталығы мен Полиция департаментінің жедел басқару орталығына қосылды.

Қазіргі таңда елорданың білім беру ұйымдарында 29 мыңнан астам педагог еңбек етеді. Тамыз айында бос жұмыс орындарына конкур арқылы жаңа педагогтар қабылдау көзделді.

Мектептегі тамақтандыру мәселесі де ерекше назарда. Барлық мектептердің бастауыш сынып оқушылары мен әлеуметтік осал санаттағы балалар тегін ыстық тамақпен қамтылады. Жаңартылған мәзір енгізіліп, тамақ сапасына қоғамдық және сарапшылық бақылау күшейтілді.

Әлеуметтік қолдау бағытындағы жұмыстар да жалғасуда. «Жалпыға бірдей міндетті білім беру» қоры арқылы әлеуметтік осал санаттағы отбасылардың балаларына мектепке дайындалуға материалдық көмек берілді. Биыл оның мөлшері бір балаға 50 851 теңгені құрайды. Қаражат ата-аналардың шотына аударылып, олар мектеп формасын, аяқ киім мен оқу құралдарын өз қажеттілігіне қарай сатып ала алуға мүмкіндік берілді. Мұндай игіліктер қаладағы білім ошақтарының ісін жандандырып, білім сапасын арттырып, заманауи үдерістерді ескере отырып жасалды. Ең бастысы, бала – жайлы әрі алаңсыз ортада білім алса, қоғамға көде.

Бетті дайындаған **Олжас ЖОЛДЫБАЙ**

КЕРЕК-ЖАРАҚПЕН ҚАМТЫЛДЫ

Астана қаласындағы 116 мектепте «Мектепке жол» шарасы ұйымдастырылды. Бұл бастамаға мұрындық болушы Halyk Bank елордалық филиалы болып саналады.

Жаңа оқу жылы қарсаңында оқу процесіне қажетті сөмке, дәптер, қалам сияқты заттар оқушыларға таратылды. Осы науқанның аясында 27 білім беру ошақтарынан 200-ден астам оқушы оқу құрал-жабдықтарымен қамтылды.

Жалпы, «Мектепке жол» акциясына мемлекеттік және қоғамдық ұйым өкілдері, бизнес пен кәсіпкерлік саласында табысты еңбек етіп жүрген жомарт жандар атсалысып жүр. Бұл тек жай ғана кеңсе тауарлары мен мектеп формаларын алып

қою дегенді білдірмейді. Қайта әр баланың болашағына жасалған қомақты үлес деп санауға болады.

Аталған акцияға Halyk Bank елордалық филиалы өкілдері өздері келіп, оқу үдерісіне қажетті құралдар мен жабдықтарды табыстады.

– Біз үшін мұндай ауқымды әрі игі іске атсалысу – үлкен мәртебе. Бұл тек қаржылық қолдау дегенді білдірмейді. Қайта қоғамға өз септігімізді тигізіп, балалар бақытты болуы үшін бар жағдайды

жасауға тиістіміз. Жаңа оқу жылы бұл – әр балаға өте маңызды дүние. Қолдан келсе барлық оқушыларды қуантуға тырысуға болады. Ең бастысы, жасөрендер ертеңгі елдің келешегі екенін ұмытпайық, – деп түйді ұйымдастырушылар.

Біздегі «Мектепке жол» акциясы талай балаға қуаныш сыйлап, оқуға қажетті жабдықтармен қамтуға септесіп келеді. Соның нәтижесінде, мектепке қажетті құралдарға қолы жетпей отырған мыңдаған оқушы керек-жарақтармен қамтылды.

ЖЕЛІ ҚОЛДАНУҒА ШЕКТЕУ ҚОЙЫЛМАҚ

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев 16 жасқа толмаған балалардың әлеуметтік желілерге тіркелуіне заң арқылы тыйым салу туралы ұсынысты қолдайтынын мәлімдеді.

Президент өскелең ұрпақтың қолайлы әрі қауіпсіз ортада өмір сүруі үшін қажетті жағдай жасау маңызды екенін атап өтті. Оның айтуынша, Үкімет 16 жасқа дейінгі балалардың әлеуметтік желілерді пайдалануына заңнамалық тұрғыдан шектеу қоюды ұсынып отыр.

«Бұл мәселеге таяуда өткен Тамыз конференциясында арнайы тоқталып өттім. Мұндай

шара әлемнің көптеген елінде қабылданып жатыр. Мен мұны қолдаймын. Осы жұмысқа баса назар аудару қажет деп санаймын» деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Сонымен бірге Мемлекет басшысы заң қабылданған жағдайда оның іс жүзінде орындалуын қамтамасыз ету мәселесіне ерекше мән беру қажеттігін айтты. «Қауқарсыз

заң ешкімге қажет емес» деді Президент.

Қасым-Жомарт Тоқаев бұдан бөлек, онлайн-платформалар мен масс-медиаға қатысты заңдарға да айрықша назар аудару керектігін атап өтті. Ақпарат кеңістігінде азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау үшін қосымша шаралар қабылдау қажеттігін айтты.

ӨЛЕҢ ОҚЫП, КӨЛІК ҰТТЫ

Астаналық мектеп директоры «100 күнде 100 өлең» республикалық байқауында топ жарып, бас жүлдеге ие болды.

«Assyltas» қоғамдық қорының ұйымдастыруымен өткен байқауға еліміздің түкпір-түкпірінен 3000-ға жуық адам қатысты. Жүз күнге созылған шығармашылық додада қатысушылар қазақ поэзиясының жауһарларын жаттап, мәнерлеп оқып, сөз өнеріне деген құрметін танытты. Ауқымды байқауда Астананың атынан бақ сынаған №107 жалпы орта мектеп директоры Айгүл Базарбайқызы 100 күн ішінде 100 өлең жаттап, өз білімін, есте сақтау қабілетін және поэзияға деген сүйіспеншілігін көрсетті. Нәтижесінде елордалық директор бас жүлдені жеңіп алып, автокөлік иегері атанды.

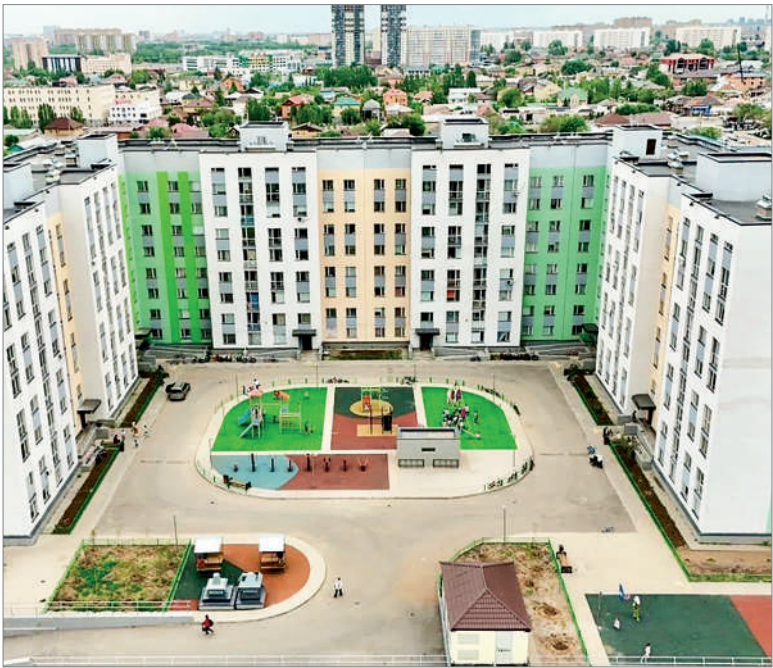
Тазалық әр адамнан, әр үйден, әрбір көше мен әр қаладан басталуы керек, өйткені «Таза Қазақстан», бұл – бір күндік науқан емес, бұл – біздің өмір салтымыз екенін ескере келе, Президент барша қазақстандықтарды ортақ іске күш жұмылдыруға шақырып, «Біздің Қазақстаннан басқа Отанымыз жоқ. Туған жерімізді ешкім сырттан келіп тазалап, көркейтіп бермейді. Отанымызды таза ұстау – әр азаматтың қастерлі парызы» деді. Осыған орай, соңғы жылдары еліміздегі экологиялық мәдениетті қалыптастыруға және қоршаған ортаны қорғауға бағытталған ауқымды жалпыұлттық акция Астанада жалғасып келеді. Жобаларды іске асыру кезінде көгалдандыруға, жаяу жүргіншілер инфрақұрылымын дамытуға, отбасылық демалыс пен спортқа арналған орындар құруға басымдық берілуде. Қазірдің өзінде тұрғындар осы нысандардың басым бөлігінің игілігін көріп отыр.

КӨЗ ТАРТАР
ГҮЛЗАРЛАР КӨБЕЙДІ

Б.Момышұлы даңғылы мен Қ.Сәтбаев көшесі аралығында жаңа гүлзар абаттандырылып жатыр. Мұнда жаяу жүргіншілер аймақтары, заманауи жарықтандыру және көгалдандырылған аумақтар пайда болады. Балаларға арналған «Айдаһар» ойын кешені кеңістіктің негізгі ерекшеліктерінің бірі болмақ. Ақбулак пен Есіл өзендері бойындағы ұзындығы шамамен 2,5 шақырым аумақты да абаттандыру жоспарланған. Жоба аясында жаяу жүргіншілер көпірі салынып, қауіпсіз бағыттар мен демалыс орындары бар заманауи қоғамдық кеңістік қалыптастырылады. Б.Момышұлы даңғылының Қ.Сәтбаев көшесінен Тәуелсіздік

АСТАНА – БАҚ ҚАЛА

Еліміздің бас қаласы күн сайын өзгеріп, ажарланып, жасыл желекке бөленуде. Бұл бағытта биыл Мемлекет басшысының тапсырмасын басшылыққа ала отырып, Астананы бақ қалаға айналдыру мақсатында шаһардың барлық алты ауданында 173 нысанды абаттандыру жоспарланған. Олардың қатарында саябақтар, гүлзарлар, желекжолдар, аулалар, жағалаулар мен жаяу жүргіншілер аймақтары бар.

даңғылына дейінгі бөлігінде де кешенді жаңғырту жұмыстары жүргізілуде. Мұнда «жасыл дәліз» пайда болады. Даңғыл бойына түрлі тұқымды 915 ағаш отырғызылып, автоматты суару жүйесі орнатылады. Сондай-ақ велосипед жолы, кеңейтілген тротуарлар және жаяу жүргіншілерге арналған серуендеу жолдары қарастырылған. Р.Қошқарбаев даңғылының бір бөлігінде де абаттандыру жұмыстары жүріп жатыр. Мұнда жаңа жол жасалып, көлік ағы

нын азайту және жолдың өткізу қабілетін арттыру көзделген.

ЖАНҒА ЖАЙЛЫ
«САМАЛ» САЯБАҒЫ

Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес соңғы жылдары Астанада жасыл аймақтарды көбейтуге ерекше көңіл бөлініп келеді. Осы бағыттағы маңызды жобалардың бірі – «Самал» саябағы. Елорда тұрғындары мен қала қонақтары үшін жаңадан ашылған жайлы

әрі заманауи тартымды орын қаладағы әл-Фараби, Керей-Жәнібек хандар көшелері мен Бұқар жырау даңғылы аумағында жүзеге асырылды. Саябақ аумағындағы тынығу аймақтары мен орындықтар, жаяу серуендеуге арналған кең жолақтар, балалар ойын алаңының бірнеше түрі, жаздың аптап ыстығында адамдарға көлеңке беретін жасыл желектер мен сан алуан ағаштар Астана тұрғындары мен қала қонақтарына қолайлы. Мұндағы шағын көпірлер мен өткелдер келушілердің арбамен жүруіне бейімделген. Жаяу жүргіншілерге арналған жолдар тегіс әрі кең, жол жабындысы ыңғайлы әрі сапалы жасалған.

Демалыс аймағының айналасы қазіргі заман талабына сай көгалдандырылған. Аумаққа отырғызылған ағаштар мен бұталардың ондаған түрі қаладағы ауа сапасын жақсартуға үлес қосып келеді. Бұл тұрғыда «Самал» саябағы – отбасымен демалуға болатын таптырмас жер.

ЗАМАНАУИ
«GREENLINE» БУЛЬВАРЫ

Соңғы жылдары Астана қаласында тұрғындардың өмір сүру сапасын арттыруға бағытталған қоғамдық кеңістіктер көбейіп

келеді. Солардың бірі – елорданың Нұра ауданындағы Омаров көшесінен Төле би көшесіне дейінгі аумақта бой көтерген Greenline бульвары.

Бульвардың алғашқы кезеңі шамамен 3,8 гектар аумақты қамтиды. Мұнда жаяу жүргіншілер жолдары, велосипедке арналған арнайы бағыттар, жасанды су айдындары, демалыс орындары, серуендеу аймақтары мен түрлі сәулеттік элементтер орналасқан. Сонымен қатар, ерекше атап өтетін нәрсе балаларға арналған ойын алаңдары табиғи ағаштан жасалған. Ағаш материал пластикке қарағанда экологиялық қауіпсіз, күннің ыстығында қатты қызбайды және балалар үшін қолайлы орта қалыптастырады.

Жалпы алғанда, Greenline жобасы Астанадағы қоғамдық кеңістіктердің жаңа деңгейін көрсетеді. Бұл аллея тұрғындардың бос уақытын тиімді өткізуіне жағдай жасап қана қоймай, қаланың экологиялық дамуына да үлес қосып отыр.

ЖАҢАРҒАН
«МЫҢЖЫЛДЫҚ» АЛЛЕЯСЫ

Елордадағы ірі жобалардың бірі – «Мыңжылдық» аллеясын абаттандыру. Мұнда жеңіл тұман әсерін беретін «Шоқжұлдыз» субұрқағы іске қосылды. Қазір нысан сынақ режимінде жұмыс істеп тұр. Мамандар инженерлік жүйелерін тексеріп, ретке келтіруде. Субұрқақты толық іске қосу тамыз айының соңына жоспарланған.

Аллеядағы жұмыстар екі аумақта жүргізіліп жатыр. Оның бірі – Қ.Қуанышбаев атындағы драма театрының жанындағы гүлзар,

екіншісі – «Нұрлы жол» вокзалы маңындағы саябақ аумағы.

Театрдың артындағы шамамен 1,4 гектар аумақта жаңа қоғамдық кеңістік пайда болады. Мұнда серуендеу, велосипед тебу және жүгіру жолдары, балалар алаңы, демалыс орындары мен жасыл желек аймақтары қарастырылған.

Аумаққа ағаштар, бұталар, көпжылдық гүлдер мен сәндік шөптер отырғызылады. Аллея бойына ұсақ жапырақты жөке ағаштары егіледі.

АУЛАЛАР
АЖАРЛАНЫП КЕЛЕДІ

Елордадағы абаттандырудың маңызды бағыттарының бірі – аулаларды жаңарту. Астанада бірнеше жылдан бері «Халық қатысатын бюджет» жобасы жүзеге асырылып келеді. Жоба аясында тұрғындар өз аулаларын дамытуға арналған жобаларды ұсынып, қандай нысандар қажет екенін анықтауға қатысады. Биыл елорданың барлық алты ауданында жоба аясында іске асыруға мақұлданған өтінімдер анықталды. Жаңартылған аулалардың басым бөлігі тұрғындарға пайдалануға берілді.

Жалпы, «Халық қатысатын бюджет» жобасы арқылы Астанада 60-тан астам аула абаттандырылды. Мұнда балалар және спорт алаңдары, демалыс орындары, жарықтандыру жүйелері орнатылып, қосымша көгалдандыру жұмыстары жүргізілді. Жыл өткен сайын елордада отбасымен уақыт өткізуге, спортпен шұғылдануға және демалуға арналған қоғамдық кеңістіктер көбейіп келеді. Жаңа саябақтар, гүлзарлар, желекжолдар, жағалаулар мен абаттандырылған аулалар қаланың келбетін өзгертіп қана қоймай, тұрғындардың күнделікті өміріне қолайлы орта қалыптастыруға бағытталған.

Бетті дайындаған Гүлбаршын ӨКЕШҚЫЗЫ

ӨЗЕН ЖАҒАЛАУЫН ТАЗАРТТЫ

Астанада Сарыбұлақ өзенінің жағалау аумағын тазарту және абаттандыру мақсатында «Таза жағалау» ауқымды экологиялық акциясы өтті. Іс-шара аясында «Астана жастары» жастар ресурстық орталығының еріктілері жағалау аумақтарын тазалауға белсене атсалысты.

Астана қаласы бойынша Экология департаменті басшысының орынбасары Әлімжан Жанбатырдың айтуынша, «Таза жағалау» экологиялық акциясы Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігінің бастамасымен, Астана қаласы әкімдігі мен Астана қаласы бойынша Экология департаментінің қолдауымен өткізілуде.

Акция «Таза Қазақстан» республикалық бастамасы аясында өтіп, жағалау аумағының тазалығын сақтауға және табиғатқа ұқыпты қарауға бағытталды.

– Бүгін «Таза жағалау» экологиялық акциясы аясында жағалау аумақтары мен су айдындарына іргелес аумақтар тазартылуда. Астанада акция барысында Сарыбұлақ өзенінің айналасы қоқыстан тазартылды. Мұндай іс-шаралар жағалау аумақтарының тазалығын сақтауға ғана емес, қоршаған ортаға жауапкершілікпен қарауды қалыптастыруға да ықпал етеді. Табиғатқа жанашырлық танытып, қала аумақтарын таза ұстау әрбір адам өз үлесін қоса алатын ортақ міндетке айналуы маңызды, – деді Әлімжан Жанбатыр.

Асантемір ҚАРШЫҒАҰЛЫ

Тағы бірде әлгі ағаммен жолымыз түйісіп қалды. Сонда ол «кіші жүздің ұлы екенсің ғой, ана ағаңа бар, саған көмектеседі. Өз ағаңның тілін тапсаң, жаман болмайсың» дегеніне «Аға, рушылдықты сіздер екен ғой түп тамырымен жоя алмай жүрген. Өлсем де бармаймын!» дедім. Содан әлі күнге миымнан рушылдық мәселесі шыққан емес. Жершілдік, ағайыншылдық деген ұғымнан алыстамайынша, аяқ өрге баспайтын шығар.

– Қазақ атам заманнан бері «Тегін білу – тектілік, жеті атасын билген ұл жеті жұрттың қамын жер» деп ұрпағын әрдайым тектілікке, безадалыққа, береке-бірлікке тәрбиелеп отырған. Жеті ата араламай қыз беріп, қыз алыспауды заң етіп ұстанып, әулет бойына таза қан, асыл сүйек, беззада қасиет дарытып, биогенетика ғылымын жан дүниесіне сіңіріп өскен өркениетті халық екені белгілі. Бірақ ілкі кезеңдерде кейбір бейсана бейшара тобылардың оны рушылдық, топшылдыққа пайдаланып, қазақты іштен ірігіп, қақырата қан қақсатқан тұсы аз болмаған. Бүгінде өз руынан белгісізден би сайлап, белдеусізден үй тігіп, байлаусыздан батыр жасап, елді, жерді бөлмелеп, елдігімізге, егемендігімізге есалаң ессіздікпен улы жылан рушылдықты сумаңдатып жүргендер бар. Оны жасырып қалуға болмайды, – дейді Жазушылар одағының мүшесі, ақын Тәпей Қайысхан.

Қазақтың кере қарыс маңдайына сыймай кеткен ақын Сағат Әбдуғалиев бір өлеңінде «Рухымды көріп тұрғанда, руымды сұрап қайтесің» деп жырлаған еді. Шынтуайтында, рухынды көріп тұрып, руынды сұрағандардан кейде секем алып қаласың. Әрине, қан тазалығы үшін ру сұрасқанның әбестігі жоқ шығар, алайда үй ішінен үй тігуге болмайтынын қалай түсіндірсе болады екен?!

– Ру – халқымыздың тарихын, шежіресін және тамырын тануға мүмкіндік беретін әлеуметтік-мәдени ұғым. Оның негізінде ағайынға жақын болу, өзара қолдау көрсету сияқты

«РУХЫМДЫ КӨРІП ТҰРҒАНДА, РУЫМДЫ СҰРАП ҚАЙТЕСІҢ?»

Астана көшесінде алшаң басып келе жатқан таныс ағама жолықтым. Аман-саулықтан соң «Осы қалада тұрып жатырмысың? Бәрекелді! Астана – жақсы қала, талайының жапырағы жайылып жатыр, үйренісіп кетесің» деді. Мен бір үйренісе алмай жүргендей. Аяушылық сезімімен тілеген тілегін құп көрмедім. Себебі бар. Себебі Астанаға көшіп келгендердің азып-тозып кетті дегенін керең болғыр құлағым естіген емес. Содан шығар, қитығып қалдым.

дәстүрлі құндылықтар жатыр. Мәселен, басына қиын іс түскен жағдайда бір-бірінен сүйеу табу, туыстық байланысты сақтау, ұрпақ сабақтастығын жалғастыру дегендей. Ал рушылдықтың қоғамға тигізер зияны өте ауыр. Қызметке, лауазымға тағайындар кезде адамның білімі мен қабілетін ескермей, «қай рудан?» деген ұстаныммен қарау – әділетсіздік. Бұл қоғамдық бірлікке сызат түсіреді. Рушылдық күшейген жерде ұлттық мүдде кейінге ысырылып, топтық мүдде алдыңғы орынға шығады.

Қазір бір ауылда өсіп-өнген бір рудың балалары ата-анаға бөлініп, орталарынан көсем сайлап, қор құрып, ас беруді дәстүрге айналдырды. «Өлі разы болмай, тірі байымайды» деген. Әруаққа құран бағыштау да керек шығар. Бірақ сол игілікті ісін тар шеңберде қалып қоятыны жаман. Одан да 90-жылдардың

топалаңында жан-жаққа тарыдай шашыраған ауылдастар туған жерін көркейтуге жұмылса дейсің. Бірақ естір құлақ болса, көнеки...

Руынды білу – міндет, рушыл болу – індет. Рудың тамыры дәстүр мен туыстық байланыста болғанымен, оны қоғамды жікке бөлетін құралға айналдырудың пайдасы шамалы. Рулық сана тарихты тануға қызмет етуі керек. Бізге керегі – ұлт болып ұйысу, – деген пікірін білдірді ақын Мұхарбек Жәкейұлы.

Рас, ауыл-ауыл болып, ата-бабасын дәріптеп, ас беріп, тазы жүгіртіп, аламан бөйге жасап жатқан ағайын ісіне тосқауыл бола алмайсың, десе де қазақ қоғамындағы рушылдық пен жершілдік – ұлттық тұтас-тық тұрғысынан аса сақтықты қажет ететін құбылыс. Руды білу, ата текті тану, туған жерге деген сүйіспеншілік – адам-

ның тарихи тамырын сезінуіне, өткенін тануына, туған өлкесіне жауапкершілікпен қарауына ықпал ететін табиғи құндылықтар. Мәселен, жеті атаны білу дәстүрі жақын туыстар арасындағы некеден сақтандырып, ұрпақ сабақтастығының маңызды тетігі болған. Алайда осы құндылықтар қоғамдық мүддеден жоғары қойылып, адамды руы мен жеріне қарап бағалауға ұласқан сәтте оның әлеуметтік салдары ауырлай түседі. Рушылдық, жершілдік пен ағайыншылдық – қазақ қоғамында бұрыннан бар ұғымдар. Ағайынның бір-біріне қолдау көрсетуі, туған жерін қадірлеуі – жақсы қасиет. Алайда бұл сезімдер елдің бірлігіне кедергі келтіріп, бір руды немесе бір жерді өзгелерден жоғары қоюға ұласса, оның пайдасынан зияны басым болады.

– Рушылдық пен жершілдік азаматтың білімі мен қабілеті-

“Қазақтың «Бөлінгенді бөрі жейді» деген сөзі бекер айтылмаған. Руға, жерге, ағайынға бөліну адамдардың арасындағы татулықты әлсіретіп, қоғамда алауыздық туғызуы мүмкін. Әр адам өз руын, туған жерін құрметтеуге құқылы, бірақ сол құрмет басқа рулар мен өңірлерді кемсітуге айналмауы керек. Себебі бәріміздің ортақ Отанымыз, ортақ тарихымыз бен ортақ болашағымыз бар

нен бұрын шыққан тегін өлшем етуге жол ашады. «Өзіміздің адам» деген түсінік орныққан жерде қызмет пен бедел еңбек емес, жақындыққа қарай бағаланады. Ал «қай елден?»

деген сұрақ «қандай адам?» деген сұрақтан үстем түскенде, азаматтық сана тарылып, ортақ елдік мұраттың орнына топтық мүдде шығады. Мұның соңы тамыр-таныстыққа, қоғамдық сенімнің әлсіреуіне, өңірлік жіктелуге ұрындыруы мүмкін. Түптеп келгенде, қазақты біріктіретін өлшем – оның қай рудан, қай өңірден шыққаны емес, елге қандай қызмет еткені, қоғамға қандай пайда әкелгені және ортақ мемлекеттің болашағына қаншалық жауапкершілікпен қарайтыны. Тамырын тану бөліну үшін емес, тұтас ағаштың бір бұтағы екенін сезіну үшін керек. Сондықтан бүгінгі қазақ қоғамына руы мен жерінен жоғары тұратын азаматтық сананы орнықтыру қажет, – дейді айтыскер ақын, сазгер Әбдіғани Бәзілханұлы.

Қазақтың «Бөлінгенді бөрі жейді» деген сөзі бекер айтылмаған. Руға, жерге, ағайынға бөліну адамдардың арасындағы татулықты әлсіретіп, қоғамда алауыздық туғызуы мүмкін. Әр адам өз руын, туған жерін құрметтеуге құқылы, бірақ сол құрмет басқа рулар мен өңірлерді кемсітуге айналмауы керек. Себебі бәріміздің ортақ Отанымыз, ортақ тарихымыз бен ортақ болашағымыз бар.

Ағайыншылдықтың да мәні – тек өз жақыныңды қолдау емес, елге жанаушы болу. Бір-бірімізге көмек көрсетіп, қиындықта қолдау білдіргеніміз дұрыс. Бірақ әділдік пен адалдықты туыстықтан жоғары қою қажет. Лауазымға, жұмысқа немесе мүмкіндікке адамды қабілетіне емес, ағайындығына қарап таңдау қоғамның дамуына кері әсер етеді. Сондықтан рушылдық пен жершілдіктен арылып, ағайыншылдықты адамгершілік пен өзара сыйластық деңгейінде ұстанғанымыз жөн. Бізді біріктіретін нәрсе – руымыз немесе туған жеріміз ғана емес, ең алдымен, қазақ деген ортақ ұлт екеніміз. Қазақстан деген алып елдің азаматы екеніміз. Елдің күші – бірлікте, болашағы – татулықта. Руды құрметтейік, жерді қадірлейік, ағайынды ардақтайық, бірақ барлығынан биікке елдік мүддені қоя білейік!

СЫРТЫ БҮТІН, ІШІ ТҮТІН

Сұлулық бізге, әсіресе әйелдерге көптік етпейді. Дегенмен қолдан сұллану, жасару үрдісі адамның ішкі дүниесін жалаңаштап бара жатқан сияқты. Бұл күнде жетпістегі кемпір жоқ. Әсіресе кешкі той-томалақта жасы келген егде апаларға әрі кетсе алпысты ғана бересіз. Мәселенің қиыны әдемі қартаюда емес, жасара түскен сайын жасарамын деп жастық желігі басылмауында жатыр.

Айгүл УАЙС

Аппақ шашын қараға бояп жастардан қалмай, жастарша билеп, жастарша сөйлеп, кәрілдікті мойындағысы келмейтіндер көбейіп барады. Жасарған сайын ақылы азайып бара жатқандардан қорқамыз. Мұны қалай түсінуге болады? Жас болған, дені сау болған жақсы, бірақ қазақы ұғымызға сай адамның үлкендік дәрежесіне жетіп, төрден орнын алып, өзінен кейінгіге жөн-жобасын айтып, үлгі болатын адамды күндіз шаммен іздеп табу қиын. Ұлтымызға төнген бар жамаандықты Батыстан іздейтін әдетімізбен бұл мәселенің мәнін сол жақтан қарастырдық. Сырт көзге дені сау, көңілі жай, әдемі сыртқы келбетімен төрт құбыласын түгел етіп көрсету өткен ғасырдың 60-жылдары басталып, бізге жеткен түрі осы

екен. Ал бүгінгі «жасару» осы қайшылықтарға қарсы амалдай көрінеді.

Адамның сыртқы пішіні мен киім киісіне ғана мән беріп,

«әдемі әйел» имиджін жасауды «әйджизм» құбылысы деп айтады екен. Адамның басқа біреуді түріне байланысты кемсіту, сыртқы келбетіне қарап баға-

лау, қазіргі қоғамдағы өзекті мәселелердің бірі болса, бұл соны меңзейді.

Бастапқыда «әйджизм» қарттық пен қартаюға қатысты жағымсыз стереотиптердің жиынтығы ретінде қаралыпты. Яғни адамның жасына байланысты кемсіту, жасы мен түріне қарап теріс пікір қалыптастыру, ойындағысына сай келмесе, адам қатарына санамауды айтады. Мұның да қатері бар. Қоғамда өмір көрген, ел басқарып, халықтың алдына шыққан егде адамдардың мүмкіндігін жоққа шығарып, қоғамда аға ұрпақ пен жас буынның арасындағы үйлесім жоғалып, адамни қоғам құрудың мүмкіндігін жоюда.

Бұрын «Түсі жылыдан түңілме» деп киген киімі мен сырт келбетіне көп мән бермейтінбіз. Парасатты, кең жүректі адам болса, ішкі сұлулығы жүзін нұландырып, сол шуақты айнала-сындағылар жақсы бағалайтын, адам пікірі соған қарай қалыптасатын.

Рас, біздің қоғамда соңғы отыз жылда қарттарға қатысты нақты тұжырым, әлеуметтік бағдарламаның ұлттық негізге қарай икемделмегенін тәжірикеден көріп жүрміз. Қарттардың белсенділігін арттыруға жағдай жасап, «жасартуды» жылдамда-

тып жібергендейміз. Жақсы әже болып, немересін бағып тыныш отырғаны дұрыс дейтіндер – бір жақ, «келіннің құлы емеспін» дейтіндер – екінші жақ. Екеуі ортақ келісімге келмеген соң, отбасы құндылығы шайқалып жатыр.

Дүбәра қарттардың да күні қараң. Күнделікті тірлікте де олардың жасына сай сәнді киініп, кәрі ағзаға жұғымды, сапалы тамақ жоқтың қасы. Бас ауырып, балтыр сыздағанда «жасыңыз келді ғой» деп табиғи қарттыққа қарсы шарасыз дәрігерлер қолын жаяды. Осыдан келіп қарттар өзін-өзі іштей жеп, өзін шектеу басталады. Мұндай рухани құлдыраудың басы қарттыққа дайын болмау, ішкі жан дүниесін толтыратын нәрсені тек жастық қайраттан іздеп, ұлттық тамырымызға, асыл дінімізге, отбасы құндылығына мән бермеуде жатыр. Оған жол сілтеп, бағыштап отырған да ешкім жоқ. Қоғамда оң үрдіс болмайынша, мешіт бар міскінді түгелдей алмайтын хақ. Сосын жасармағанда не істейді?! Бұдан шығатын бір-ақ қорытынды бар. Адамның психологиясындағы басты мәселелердің бірі – қазіргі қоғамдағы сыртқы келбеттің маңызы мен құндылығы, сондай-ақ оған деген қатынасы адамның өзін-өзі

бағалауды анықтайтын өлшемге айналып барады. Өзінің сыртқы келбетіне алаңдау, қоғамдағы қалыптасқан «канондарға» сай болу үшін қасты қалыңдатып, бетті тартып, денені өзгертуге деген ұмтылыс бар. Сырт келбетіне алаңдағандар ішкі байлығын қалтырғандарға қалдырып, өңмендеуде. Ол аздай, бұқаралық ақпарат құралдары, теледидар және интернет адамның психикасына әсер ете отырып, белгілі бір сұлулық стандартын қалыптастырып келеді. Тартымды сыртқы келбеті бар, сәнді киінетіндер қарапайымдарға қарағанда анағұрлым қолайлы жағдайда болып, басқалар тарапынан оң бағаланатыны да рас. Осыдан келіп адамның өзінің дене пішіміне, салмағы мен көз-қабағына, айта берсе жетерлік, көңілі толмайтын халге жетеді. Бір жақсысы, бәрін қалауынша өзгертіп беретін эстетикалық медицина дамып жатыр. Әрі-беріден соң мұның астарында белгілі бір мүдде жатыр ма деп қаласың.

Бұрын сөзінде тұрағы, табанының бүдірі жоққа ғана «өзін дуанасың, кімге пір боласың» дейтінін естуші едік. Енді, міне, сырт киіміне қарап-ақ ішкі келбеті мен парасатына бағамдамай, осы ой алдымен сумаңдайды. Заман өзгерді деген осы да...

ЖАН ӘЛЕМІНЕ ЖАСАЛҒАН САЯХАТ

Астанадағы ÖzgeEpic Creative Hub кеңістігінде суретші Аршын Қабылбектің «Сары дақтың сапары» атты көрмесі ұсынылды. Бұл көрмені бір ғана тақырыпқа құрылған картиналар топтамасы деп қабылдау жаңсақ болар еді. Себебі мұнда уақыт, кеңістік, жалғыздық, рух, қоршау, қозғалыс, үнсіздік пен тыныштық секілді ұғымдар бір-бірімен байланысып, адамның ішкі әлеміне жасалған тұтас сапарды құрайды.

Шапағат ӘБДІР

– Бұл – адамның сыртқы кеңістіктен ішкі кеңістікке, оқшауланудан қозғалысқа, жалғыздықтан тыныштыққа және уақытты өлшеуден оны сезінуге дейінгі ішкі сапарын зерттейтін көрме, – дейді автор.

Шынымен, көрме автордың бірнеше шығармашылық ізденісін бір кеңістікке жинақтаған. Бір қарағанда, әр серияның тақырыбы бөлек бол-

ғанымен, олардың барлығын адамның ішкі күйінің өзгеруі біріктіреді. Суретші бұл жолды сыртқы кеңістіктен ішкі әлемге, оқшауланудан қозғалысқа, жалғыздықтан тыныштыққа қарай жасалған сапар ретінде көрсетеді. Көрме атауындағы «сары дақ» та осы идеяның негізінде жатыр. Ол нақты бір затты немесе бейнені емес, адамның бойында қандай жағдай болмасын жоғалмай сақталатын ішкі күшті білдіреді. Бірде үміт, бірде сана, бірде рух

ретінде көрінетін бұл нүкте қараңғылықтың арасынан пайда болып, жоғалып, қайта оралып отырады.

«Сары дақтың сапары» осы ішкі өзгерісті әртүрлі серия арқылы ашады. «Рух» жұмыстарында адамның еркіндікке ұмтылысы мен қараңғылықтан жарыққа қарай қозғалысы бейнеленсе, «Жалғыздық эволюциясында» жалғыз қалу адамның өз болмысымен бетпе-бет келетін кезеңі ретінде көрсетіледі. Яғни жалғыздық мұнда соңғы нүкте

емес, адамның өзін тануына бастайтын мүмкіндік ретінде қарастырылады.

«Ішкі тыныштық» пен «Үнсіздік» серияларында адамның мазасыздықтан арылып, ішкі үйлесімге келу үдерісі көрініс табады. Қою түстер арасынан көрінетін жылы реңктер үміт пен сананың тазаруын аңғартса, ирелендеген сызықтар адамның ішкі толқынысын жеткізеді.

Көрмедегі «15 тәулік» сериясы автордың жеке тәжірибесіне негізделген. 15 тәулік бойы сыртқы ақпараттан оқшауланып, уақытты сағатпен емес, ішкі ырғақпен сезінуге тырысқан суретші осы кезеңдегі көңіл күйін шығармаларына арқау еткен.

– «15 тәулік» уақыт туралы емес. Бұл уақытты сезіну туралы, – дейді Аршын Қабылбек.

Ал «Қоршау» инсталляциясы адамның сыртқы және ішкі әлемі арасындағы шекараны көрсетеді. Қоршау мұнда бір жағынан шектеу болса, екінші жағынан адамның өз кеңістігін қорғауының белгісі. Онымен байланысты «Қозғалыс» перформансында суретшінің қоршау ішінде қозғалып, кейін тоқтап, сол сәттегі ойын оның бетіне түсіруі адамның ішкі ізденісін бейнелейді.

Осы жұмыстардың барлығы бір-бірін толықтыра отырып, көрерменді қозғалыстан тоқтауға, ойдан үнсіздікке, ал үнсіздіктен уақытты сезінуге алып келеді. Автордың айтуынша, өзгеріп тұратын уақыт, кеңістік пен жалғыздықтың арғы жағында адамның жоғалмайтын ішкі жан әлемінің тұғыры бар.

Осылайша, «Сары дақтың сапары» көрерменге дайын жауап ұсынудың орнына, керісінше, әр адамды өз ішіне үңіліп, өзгермелі әлемнің арасында жоғалмай сақталатын өз «сары дағын» іздеуге жетелеп тұрғандай.

ЖЫРМЕН ӨРІЛГЕН ЖҮЗДЕСУ

Жуырда Астана қаласы Байқоңыр аудандық ұзақ өмір сүру орталығының қызмет алушылары ондаған жыр кітаптарының авторы, белгілі ақын, аудармашы Әбжан Әбілтаймен кездесті.

Ақынның 75 жылдығына орай оқырмандармен кездесуді белгілі педагог, жазушы Маржан Пірімбетова ұйымдастырды. Жүздесуге келген Қайсар Әлім, Орынбек Жолдыбай, Қуат Құрмансейіт, Мұхарбек Жәкей, Баян Бұлғақбаева, Ғалия Балтабай, Сұлтанғали Бейсекей сияқты белгілі қаламгерлер Әбжан Әбілтайдың ақындығының бастауы, шығармашылығының ерекшелігі туралы кеңінен толғады.

Астана қаласы Байқоңыр аудандық ұзақ өмір сүру орталығының бұл ісшараға тиянақты дайындалғаны сахнаның әсем безендірілуі мен ақын өлеңдеріне жазылған әндердің шырқалуы, музыка шығармаларының аспаппен шебер орындалғанынан байқалып тұрды. Концерт бағдарламасын қандас өнерпаз қарындасымыз Әскергүл Есерхан Абайдың «Көзімнің қарасы» әнімен ашты. Белгілі күйші, дирижер, Мәдениет саласының үздігі Тұрсынбек Әлмағанбетовтің авторлық орындауында мерейтой иесінің адами болмысын айқындап, аша түсетін «Ер Әбжан» атты күй толғауымен

тыңдарманды тәнті етті. Күйші-композитор, бірнеше республикалық байқаудың жүлдегері Қайырғали Әбішевтің тартқан күйі мен мерейтой иесінің «Махаббат туралы» өлеңіне жазылған романсы, Қ.Қуанышбаев атындағы Қазақ ұлттық драма театрының жетекші актері, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Асылболат Смағұловтың орындауында Абайдың «Сегіз аяқ» әні, жас композитор Кеңес Ғапбасовтың «Күзгі романсы» көрермендердің зор ықыласына бөленді.

Жүздесу барысында мерейтой иесі Әбжан Әбілтай оқырмандардың сұрақтарына жауап беріп, өзінің кейін жазған жаңа өлеңдерін оқыды. Астана қаласы Есіл аудандық ұзақ өмір сүру орталығының директоры Марат Мұстафиннің атынан құттықтау оқылып, иығына шапан жабылып, басқа да ескерткіш сыйлықтар табысталды. Екі сағатқа созылған шығармашылық кездесу мазмұнды, әсерлі өтті.

Бақытбек БӘЙТЕМІРОВ,
Астана қаласының
тұрғыны

Қалиакбар ҮСЕМХАНҰЛЫ

Ал ұйғыр халқы осы кәсіп иесін салакеш деп атаған. Бұл кәсіп Жетісу мен Шыңжаң өңіріндегі қазақтар мен ұйғырлардың сауда қатынасында кең тараған. Классик жазушы Қабдеш Жұмаділов «Тағдыр» романында: «Мұндай да бедекші, делдал дейтіндер болады» деп жазуы да бұл кәсіптің өмірде болғанын айғақтайды. Алайда бедекшінің қызметі екі адамды кездестіріп, қол алыстырумен ғана шектелмеген. Оның кәсіби шеберлігі өзгелер біле бермейтін ерекше мәмілегерлік өнерінде жатыр. Соның ең қызықтысы – саусақ тілі. Бүгінде мал базарында сауда жасап жүргендердің көбі бедекшінің делдалдық қызметін білетін шығар. Бірақ оның қол алысып тұрып, ешкімге байқатпай саусақ арқылы саудаласатын құпия белгі жүйесі болғанын көпшілік біле бермейді.

Қабдеш Жұмаділов «Тағдыр» романында осы тәсілді қазақтың «жең ұшынан жалғасу» деген тұрақты тіркесімен байланыстырады. Бұл тұжырымның қисыны бар. Өйткені бедекші сатушымен немесе сатып алушымен қол алысқан сәтте екі қолын жеңімен көлегейлеп, сырт көзге байқалмайтындай жағдайда саусақтарының қимылы арқылы мәміленің мән-жайын анықтап отырған. Мәселен, саусақтың бір бүгілуі немесе қысылуы белгілі бір ақшаны, қосылатын үстеме бағаны немесе соңғы келісім бағасын білдіруі мүмкін. Сатушы малын ең төмен болғанда қаншаға беруге келісетінін, ал сатып алушы ең жоғарғы қанша қаржы төлеуге әзір екенін бедекші осы құпия белгілер арқылы біліп отырған. Кейін екі жақтың да мүддесін ескеріп, ортақ мәміле бағасын ұсынып,

САУСАҚ ТІЛІНІҢ СЫРЫ НЕДЕ?

Қазақ халқының дәстүрлі тұрмысында мал саудасы жай ғана зат алмасу емес, өзіндік тәртібі, әдебі мен жазылмаған заңдары қалыптасқан үлкен мәдениет саналады. Сол мәдениеттің ажырамас бір бөлшегі – бедекшілік. Бедекші – мал сатушы мен сатып алушының арасында жүріп, екі жақтың келісімге келуіне ықпал ететін тәжірибелі мәмілегер. Кей өңірлерде мұндай адамдарды қуашы деп те атаған. Қуашы да саудаға ара ағайындық жасап, екі тараптың тілін табыстыратын, сауданың сәтті аяқталуына ықпал ететін делдал.

сауданы аяқтаған. Бұл тәсілдің басты артықшылығы – ешкімнің алдында сауданың ішкі қыр-сырын жария етпеу. Мал базарында бағаны ашық айтып, бірінің сөзін бірі естіп қоюы сауданың бұзылуына әкелуі мүмкін. Сондықтан саусақ тілі бедекшіге екі жақтың сенімін сақтауға, сауданы құпия жағдайда жүргізуге мүмкіндік берген.

Этнографтардың айтуынша, мұндай жасырын белгі жүйесі тек қазақтарда ғана емес, Орталық Азия мен Таяу Шығыстың кейбір халықтарында да кездескен. Алайда қазақ бедекшілерінің саусақпен саудаласу дәстүрі өзіндік ерекшелігімен дараланған. Ол – ғасырлар бойы қалыптасқан дала сау-

дасының тәжірибесінен туған кәсіптік код іспетті. Бедекшінің еңбегі тегін болмаған. Сауда сәтті аяқталып, екі жақ мәмілеге келгеннен кейін бедекші сатушыдан да, сатып алушыдан да «сіріңкелік», «шайпұл» немесе «делдал ақысы» ретінде азын-аулақ ақы алған. Бұл – қомақты сыйақы емес, бедекшінің еңбегіне көрсетілген ризашылықтың белгісі. Яғни бүгінгі тілмен айтқанда, мәмілені ұйымдастырғаны үшін берілетін символикалық комиссия немесе қызмет ақысы.

Бүгінде электронды сауда мен цифрлық төлем жүйесі дәстүрлі мал базарындағы көптеген әдет-ғұрыпты ығыс-

тырды. Соның салдарынан бедекшілік кәсіп те, оның өзіндік рәсімдері де біртіндеп ұмытылып барады. Дегенмен бедекшінің саусақ тілі – қазақтың тұрмыс мәдениетін, іскерлік дәстүрін және халық дипломатиясын танытатын құнды этнографиялық мұра. Осындай ұғымдар мен дәстүрлерді жаңғыртып, кейінгі ұрпаққа таныстыру өткеннің бір көрінісін ғана сақтау емес. Бұл – қазақ қоғамының сауда мәдениеті, кәсіп әдебі мен ұлттық дүниетанымының тереңдігін таныту деген сөз. Өйткені әрбір көне атаудың, әрбір ұмыт қалған кәсіптің артында тұтас бір дәуірдің өмір салты мен рухани болмысы жатыр.

АЙТАЙЫН ДЕГЕНІМ...

Таяуда теледидарда «Қазір айтайық» телешоуында «Қара шаңырақ – қасиетті мекен» тақырыбында тұрақты сарапшылар біраз ой талқылады. Біріншіден, сарапшылар неге тұрақты? Олар барлық тақырыпта маман емес қой. Сарапшылар сол тақырыпқа сәйкес адамдар болғаны дұрыс қой деп ойлаймын.

ЗАМАНЫНА ҚАРАЙ ҚАРА ШАҢЫРАҚТЫ АНЫҚТАЙЫҚ

Ертеде бір атадан тараған ұрпақтар бір маңайда тұрғанда, ата-ана кенже баланы өздері ыңғайлы келінге үйлендіріп, қара шаңырақты ұстап тұруға тәрбиелеген. Әке-шеше қартайғанда жайлы жағдайда тұруын ойлайды. Өз баласы келінімен бапты болса, олар алаңсыз өмір сүреді. Қазір кенже баланы қолында ұстап тұру көп жағдайда мүмкін емес. Олай дейтінім, мамандық алғаннан кейін бала да мамандығы бойынша немесе басқа себептермен қоныс аударуына тура келеді. Сосын келінді баланың өзі таңдайды. Ол ата-анаға ұнай ма, ол жағы онша ескерілмейді. Қазіргі уақытта қарттар қай баланың қолында тұрғысы келетінін өздері таңдайды. Өмір көрсетіп отырғандай, кейбіреулері ешқайсысының қолына барғысы келмей, жеке тұрғанды ұнатады, қыз балаларының қолына барғысы келетіндер де кездеседі. Меніңше, балалар ата-анасына жайлы орын тауып беруге тырысқаны дұрыс. Мысалы,

өзіміз жеке тұрғанды ұнаттық. Баламыз Марат Астананың бел ортасынан жайлы пәтер алып берді. Міне, ширек ғасырдай осында өмір сүріп жатырмыз. Балаларымыз өздері ақылда-сып, барлық мәселені бізге айтпай, өздері шешеді. Отбасымымен бірге қызмет бабымен 6 елді мекенде өмір сүрдік. Балаларым үш елді мекенде дүниеге келді. Біздің ұлтта үй иесі – отағасы. Меніңше, әкенің соңғы тұрған үйі қара шаңырақ болғаны дұрыс.

Қара шаңырақты ұрпақтарының бәрі сыйлағаны дұрыс. Ата-анаға арналған шаралар сол үйде өткені ләзім болар еді. Әсіресе олардың туған күнін, соңғы сапарға шыққан күнін, т. б. дүниеден өткен үлкендерді жиі еске алып отырып, ба-сына барып құран бағыштап отырсақ, өлі риза болып, тірі байитын заман туар еді. Тұрмыста татулық болса, бәрі оңынан шешіледі, – деп ойлаймын.

Еркін ДӘУЕШҰЛЫ,
зейнеткер

ОЙЛЫ ОҚЫРМАН ОЛЖАСЫ

Астанадағы ҚР Ұлттық академиялық кітапханада Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Әділетті қоғамға – шыншыл сөз» атты жаңа кітап-жинағын талқылауға арналған дөңгелек үстел өтті. Жиынға белгілі мемлекет және қоғам қайраткерлері, зиялы қауым, БАҚ өкілдері қатысты.

**Райхан
РАХМЕТОВА**

Президенттің 1994 жылдан бергі сөйлеген сөздері, баяндамалары мен ой-толғаулары жинақталған жаңа еңбек жөнінде келелі пікірлер айтылды. Еңбектегі әділеттілік, адалдық, мемлекетшілдік, патриотизм және ұлттық бірлік идеялары ортаға салынды. Қазіргі Қазақстанның даму жолы мен болашақ ұрпақ тәрбиесіне қатысты мемлекеттік ұстанымдар сараланды. Басқосуда сөз алған зиялы қауым өкілдері бұл жинақты Әділетті Қазақстанды құру жолындағы маңызды бағдаршам және әрбір отаншыл азаматтың үстел үстінде жататын құнды еңбегі ретінде бағалады. Нұртөре Жүсіп, Жанарбек Әшімжан, Еркін Қыдыр, Ерлан Сыдықов, Бақтияр Өнербай, Ғалиасқар Сарыбаев, Қайрат Айтбай, Бауыржан Бабажанұлы, сынды белгілі тұлғалар кітаптың саяси-әлеуметтік және рухани маңыздылығына ерекше тоқталып, бірқатар ұсыныстарын жеткізді. Олар өзектілігін жоймай күн тәртібінде қалып отырған көкейкесті мәселелерді қозғаған пікірлер бұл кітапта мол екенін тілге тиек етіп, нақты мысалдармен әдіптеді.

Белгілі саяси сарапшы, медиа және коммуникация маманы, осы жиынның модераторы Жандар Асан аталған еңбектің елдік ой мен әділетті қоғам қалыптастырудағы тағылымдық мәніне тоқталды.

– Бұл кітаптың жай ғана қанатты сөздер жинағы емес, елдің стратегиялық даму бағдары, мемлекетшілдік философиясы мен азаматтық жауапкершілікті тоғыстырған тағылымды еңбек екенін атап өткім келеді. Жинақта ұлт сапасы, Заң мен тәртіп, цифрландыру және жасанды интеллект, ұлттық экономика, халықаралық саясат, жастар саясаты, ғылым мен

білім, экология және «Таза Қазақстан» секілді ел дамуының өзекті бағыттары қамтылған. Әділетті қоғамға – шыншыл сөз» – бүгінгі Қазақстанның даму логикасын, елдік мұрат пен жауапкершілік құндылығын түсінуге мүмкіндік беретін маңызды еңбек, – деді ол.

– Өздеріңізге мәлім, бұл кітапта Мемлекет басшысының әр жылдары айтқан саяси-әлеуметтік ойлары мен тұжырымдары, халықаралық қатынастардағы көзге көрінбейтін нәзік мәселелерге байланысты бағалаулар, отыз жылдан аса кезеңде жарық көрген сараптамалық мақалалары, ауқымды сұхбаттары мен кейінгі жылдары сөйлеген сөздеріндегі қадау-қадау саяси, рухани, философиялық ойлары қанатты сөздер ретінде ойып алынған. Осы кезеңдерде республика аумағында Президенттің осы кітабына қатысты түрлі форматта ауқымды жиындар өтуде. Жалпы алғанда түрлі әлеуметтік орталарда, зиялы қауымның ой-санасында белгілі деңгейде осы кітап туралы ұғым-түсінік қалыптасып үлгерді. Алдағы кезеңдер-

де жоғары оқу орындарында, кәсіптік білім беру ордаларында, жоғары сынып оқушыларына кітап құндылығы кеңінен насихаттаған абзал. Өйткені зерделі, мәдениетті, еңбекқор, білімді, заң мен тәртіпке бағынған қоғам қалыптастыруда аталмыш кітаптағы ойлар негізгі лейтмотив болары даусыз, – дейді белгілі ғалым, профессор Ерлан Сыдықов.

Белгілі қаламгер, Құрылтай депутаты Жанарбек Әшімжан Президент кітабындағы ұстаздар, ғалымдар мен ғылым, цифрландыру, жастар саясаты, ұлттық құндылықтар жайындағы негізгі тұжырымдары мен пайымдары төңірегінде ой өрбітті. «Астана ақшамы» газетінің бас редакторы Еркін Қыдыр мемлекеттілігімізді нығайтып, мынау алмағайып заманда тоқырап қалмай алға басудың әдістері мен шарттарын безбендеген ойлар жинақталған кітап ойлы оқырман үшін үлкен олжа екенін сөз кезегі тигенде атап өтті.

– Елорданың бас басылымы – «Астана ақшамы» газеті соңғы жылдары Мемлекет басшысының өзекті пікірлері мен сөздерін басшылығын шпигеліне жариялап жүргенін көзі қарақты оқырман біледі. Бұл – ешқандай тапсырма нұсқаусыз іске асып келе жатқан редакцияның төл жобасы. Бүгін таныстырылымы өткен Мемлекет басшының кітабы осы сияқты қолға алынатын соны жобаларға септігі тиетін, жөн сілтеп, бағдар белгілейтін құнды жинақ. Сөз түзелді, еңсе тіктелді, бағыт-бағдар белгіленді. Ендеше еліміздің алға қарай қарыштауына әрқайсысымыз шын пейілімізбен, жан тәнімізбен үлес қосудымыз керек. Үнсіз қалуға, әрекетсіз отыруға қақымыз жоқ, онда оң өзгеріс орнықпайды. Бұл кітаптан бір түйгеніміз осы, – дейді Е.Қыдыр.

Қоғам назарын аударып, зиялы қауым мен көзіқарақты оқырман тарапынан жоғары бағаланған Мемлекет басшысының бұл еңбегінің мән-маңызы кеңінен талқыланды. Жинақтағы ой-тұжырымдардың мемлекеттік басқару жүйесіндегі орны, қоғамдық сананы жаңғыртудағы рөлі және ұлттық құндылықтарды дәріптеудегі маңызы сараланды.

САХНАДА – «ҚОШ БОЛ, ГҮЛСАРЫ!»

Астана қаласы әкімдігінің музыкалық жас көрермен театрында түркі әлеміне теңдессіз мұра қалдырған Шыңғыс Айтматовтың «Қош бол, Гүлсары!» туындысы негізінде сахналанған спектакльдің тұсаукесері өтті.

Терең философиялық туынды адам тағдыры, ар-ождан, адалдық, туған жерге деген сүйіспеншілік пен рухани құндылықтар тақырыптарын қозғайды. Қойылым көрерменді өткен мен бүгінді саралап, адамдық қасиеттер мен рух тазалығы жайында ойлануға жетелейді.

– Шығармада осыдан бір ғасыр бұрынғы оқиғалар жайлы болады. Бірақ ол әлі күнге дейін өз өзектілігін жоғалтқан жоқ. Бірнеше тақырып қозғалады. Әр көрермен өзіне жақын, өзіне ыстық тақырыбын таңдап, ой түйіп кетеді деген ойдамын. Негізгі өзек – Танабайдың өмір жолы мен оның жан серігіне айналған тұлпары Гүлсарының тағдыры. Басты

кейіпкерлер сомдаған көріністен адамның жастық шағы, үміті, сенімі мен өмірлік күресі астасып, бір дәуірдің келбеті ашылады. Спектакль – адам мен жануардың арасындағы терең рухани байланысты, уақыттың өткіншілігін және қоғам өзгерістерінің адам тағдырына әсерін баяндайды. Шығармашыл топ туынды түпнұсқасының рухын сақтай отырып, оның көркемдік-идеялық мазмұнын заманауи театр тілімен жеткізуді мақсат етті, – дейді қоюшы-режиссер Ералхан Мырзахмет.

Басты рөлдерді театр әртістері Ескара Қазыбек, Аймахан Ермахан, Ақниет Зәмзат, Әбдісадық Гүлдана сомдады.

КОНКУР – КЕРЕМЕТ ЖАРЫС

Астанадағы «Арғымақ» ат спорты кешенінде конкурдан Қазақстан Республикасының кубогы өтті. Жарысқа Алматы, Шымкент, Астана қалалары мен Алматы облысынан 35 тәжірибелі спортшы қатысты.

Сайыс әуесқойлар, жасөспірімдер және кәсіби спортшылар арасында үш санат бойынша ұйымдастырылды. Биылғы кубок бағдар-

ламасына барлығы алты маршрут енгізілген. Жарысқа ерлер мен әйелдер бірдей шарт бойынша қатысады. Маршруттың күрделілігіне қарай ша-

бандоздардың ең төменгі жасы 12 немесе 14 жас болып бекітілген. Ал жарысқа қатысатын жылқылардың жасы маршрутқа қарай кемінде 6 немесе 7 жаста болуы тиіс. Қатысушылар биіктігі 100-ден 130 сантиметрге дейінгі алты түрлі кедергіден өтіп, өз шеберліктерін көрсетті.

Чемпионат Қазақстан Республикасы Туризм және спорт министрлігінің Спорт және дене шынықтыру істері комитетінің, РМҚК «РУМАЦ», Қазақстан Республикасы Ат спорты федерациясының, сондай-ақ Kazzinc компаниясының демеушілік қолдауымен ұйымдастырылады.

Жарыс Халықаралық ат спорты федерациясының (FEI) қолдауымен және халықаралық стандарттарға сәйкес өтті.

БІЛІМГЕ БАСТАР ҚАДАМ

Білім күні қарсаңында қаланың Орталық саябағындағы шаңғы-роллер жолында балалар арасында «KIDS RUN – Білімге бастар қадам» жаппай жүгіру жарысы өтті.

Жарыстың негізгі мақсаты – салауатты өмір салтын насихаттау, балалар арасында бұқаралық спортты дамыту және өскелең ұрпақты дене шынықтырумен тұрақты айналысуға баулу. Сонымен қатар жүгіру жарысы жаңа оқу жылы қарсаңында мерекелік көңіл күй қалыптастырып, жас қатысушыларды біріктіруге және олардың белсенді өмір

салты мен жаңа білімге деген ұмтылысын қолдауға бағытталған.

Жарысқа 6-15 жас аралығындағы балалар мен жасөспірімдер қатысты. Олар жас ерекшелігіне қарай олар 300 және 500 метр, сондай-ақ 1 шақырым қашықтықта бақ сынады.

Жүгіру жарысын Астана қаласының әкімдігі, елорданың Дене шынықтыру

және спорт басқармасы және Спорттық-бұқаралық іс-шараларды өткізу дирекциясы ұйымдастырды. Астана қаласы әкімдігінің «Спорттық-бұқаралық іс-шараларды өткізу дирекциясы» КММ басшысының орынбасары Ержігіт Өсербайдың айтуынша, «KIDS RUN» жобасы жыл сайын өткізіліп, балаларды спортқа тартуға бағытталған дәстүрлі іс-шара-

лардың біріне айналып келеді.

Алдағы уақытта жобаны келесі жылдың он екі айында да өткізуді жоспарланып отыр.

«KIDS RUN – Білімге бастар қадам» жарысы жаңа оқу жылы қарсаңында балалардың жазғы демалысын белсенді аяқтап, мектепке көтеріңкі көңіл күймен оралуына да мүмкіндік берді.

Редакция қолжазба иелерінің пікірлері мен көзқарасын бөлісуі шарт емес.

Газет ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 23.05.2018 ж. тіркеліп, №17120-Г куәлігі берілген. Меншік иесі: «Elorda Aqparat» ЖШС

Директор –
Олжас СЫДЫҚБЕК

Бас редактор –
Еркін ҚЫДЫР

Бас редактордың орынбасары –
Ғалым ҚОЖАБЕКОВ

Газетте жарияланған материалдарды сілтемесіз көшіріп басуға болмайды.

Газет сейсенбі, бейсенбі және сенбі күндері шығады.

Жарнама мен хабарландырулардың мазмұнына жарнама беруші жауап береді.

Газет «ASTANA AQSHAMY» газеті редакциясының компьютерлік орталығында теріліп, қатталды.

Тираж – 5 100. Апталық таралымы – 15 300

Тапсырыс № 103

Баспахана: Астана қаласы,

Сілеті көшесі, 30-үй

«Медиа-холдинг «ERNUR» ЖШС

📍 Редакция мекенжайы:
010000, Астана қаласы,
Достық көшесі, 13, «Нұрсая-2» ТК

✉ Va-reklama@mail.ru
aqsham1990@mail.ru

Кезекші редактор – Қалимакбаев ҮСЕМХАНҰЛЫ